Personcentreret rehabilitering i tværprofessionel og tværsektorielle forløb

Hanne Pallesen, seniorforsker, Regionshospital Hammel Neurocenter

Oplæggets indhold:

Hvidbogen forståelse, udfordringer og anbefalinger ift personcentrering

Hvordan skal vi forstå begrebet personcentrering

Rehabilitering som en lærings- og mestringsproces

- en case og dialog

Hanne Kaae Kristensen, Professor, University College Lillebælt og Syddansk Universitet

Udfordringer i personcentreret rehabilitering

Lidt mere om brugerinvolvering i forlængelse heraf

- målsætning som eksempel
- refleksion og dialog

HVIDBOG OM REHABILITERING

Maribo T, Ibsen C, Thuesen J, Nielsen CV, Johansen JS, Vind AB (red)
Rehabiliteringsforum Danmark, Aarhus. 2022.

KOMMER DEN OS VED?

Hvidbogens definition af rehabilitering,
Hvidbogens forståelse, udfordringer og anbefalinger ift personcentreret rehabilitering

DE FACTUM

VELUX FONDEN

REHPA

Grundlæggende værdier bag hvidbogen

1. Rehabilitering går på tværs af velfærdsområder, sektorer og fagområder
2. Det brede sundhedsbegreb
3. Biopsykosocial tilgang – som beskrevet i ICF
4. Funktionsevne påvirkes af konteksten – og helbredstilstanden
5. FN's handicapkonvention – Funktionsevnenedsættelse er ikke en egenskab ved personen, men resultatet af samspillet mellem personer med funktionsnedsættelse og omgivelsesmæssige faktorer. Lighed og deltagelse for personer med funktionsevnenedsættelse (rehabilitering er en rettighed)
6. WHO: Rehabilitation 2030 (styrk fokus og forskning i rehabilitering)
7. FN's verdensmål "Leave no one behind"

Definition 2022

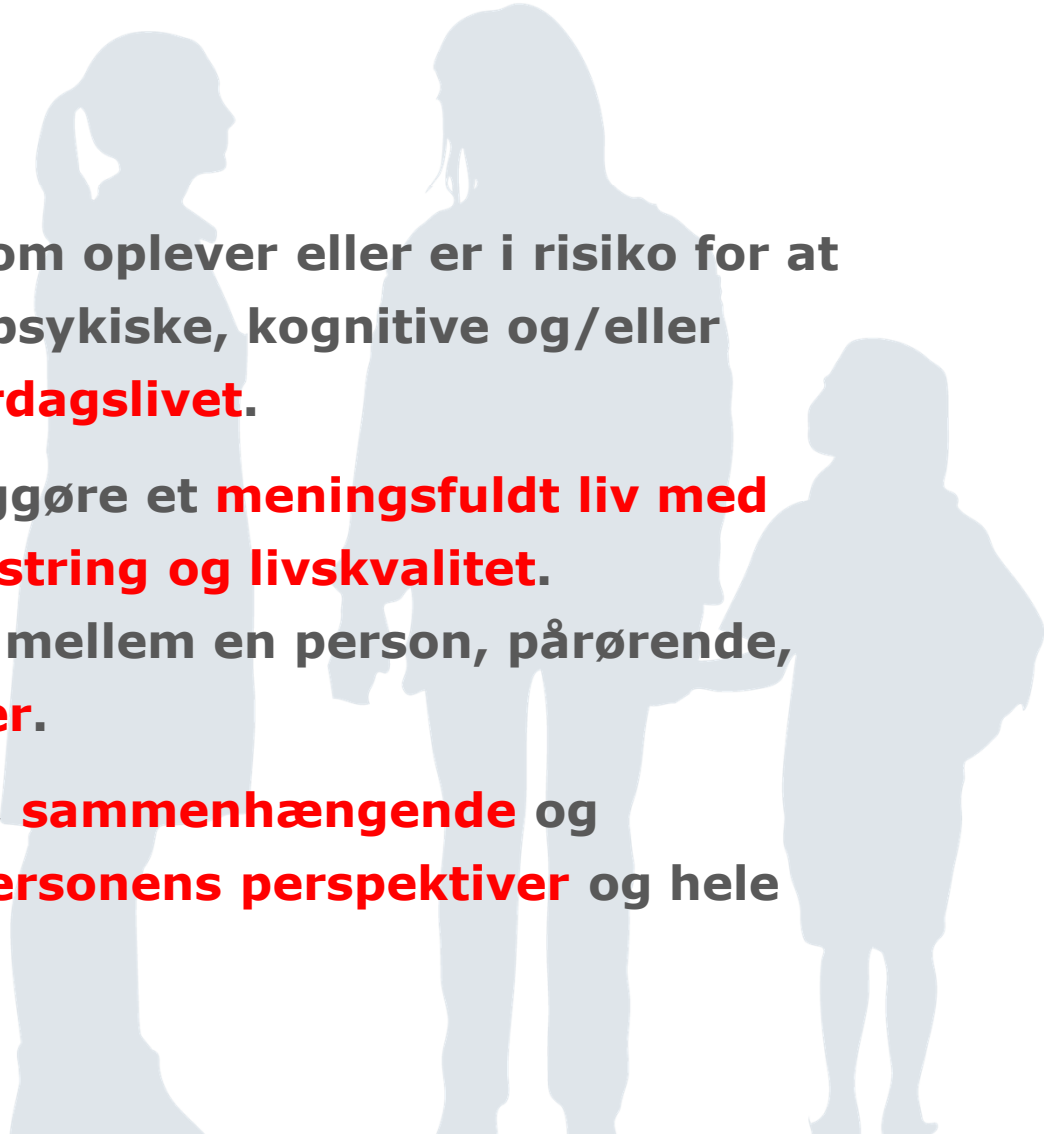

Rehabilitering er målrettet personer, som oplever eller er i risiko for at opleve begrænsninger i deres fysiske, psykiske, kognitive og/eller sociale funktionsevne og dermed i hverdagslivet.

Formålet med rehabilitering er at muliggøre et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet.
Rehabilitering er en samarbejdsproces mellem en person, pårørende, professionelle og andre relevante parter.

Rehabiliteringsindsatser er målrettede, sammenhængende og vidensbaserede med udgangspunkt i personens perspektiver og hele livssituation.

ICF - En biopsykosocial model

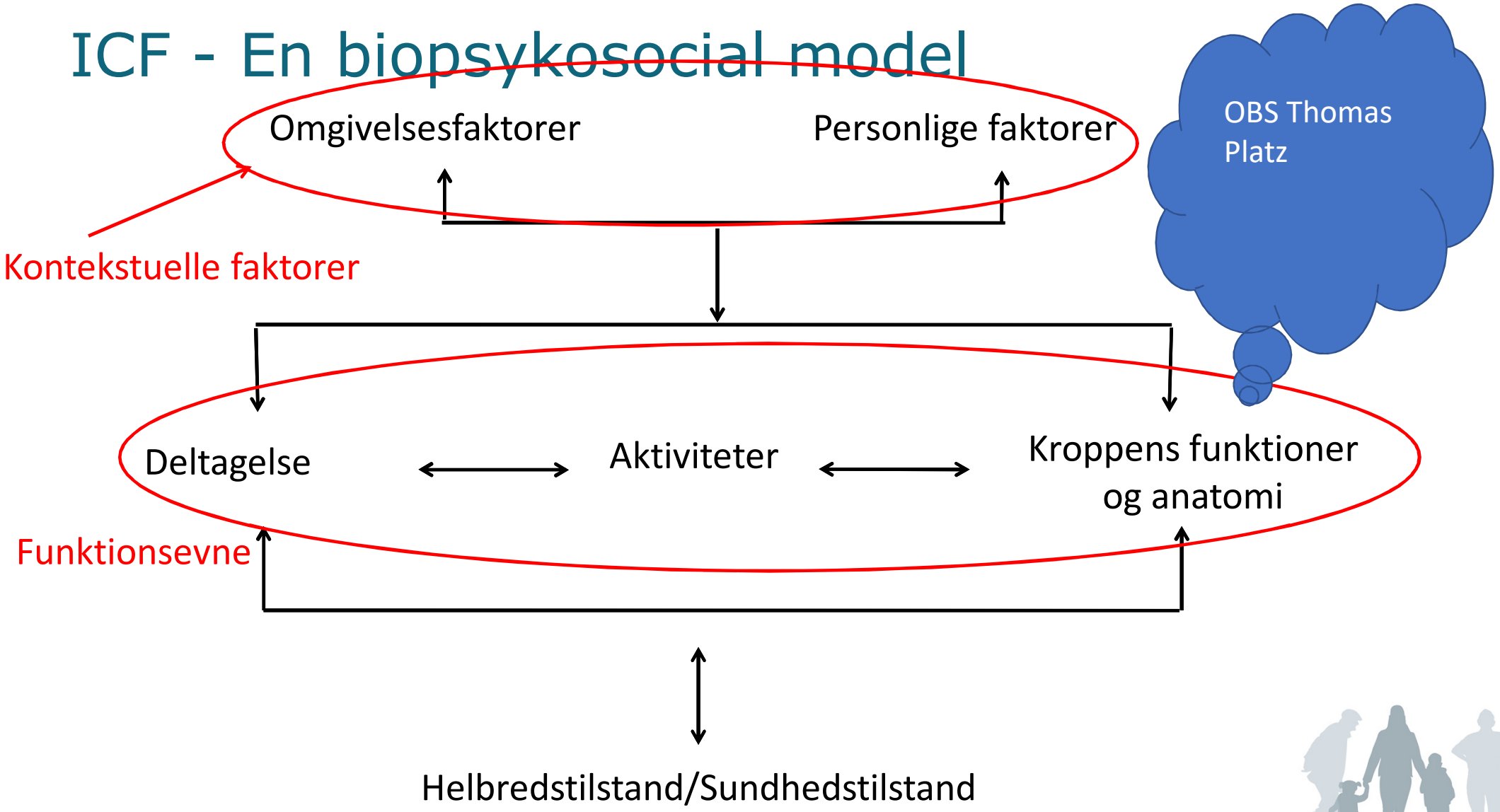

Anbefalinger i hvidbogen

Perssoncentreret rehabilitering- mestrer vi det?

1. Den enkelte persons behov, håb, ressourcer og hele livssituation skal danne afsæt for al aktivitet i rehabilitering
2. Styrk fokus på personer med særlige behov, herunder blandt andet sårbare grupper, børn og pårørende
3. Styrk den faglige kvalitet gennem forskning, vidensbasering, systematisk dataindsamling, monitorering og fælles nationale beskrivelser af rehabiliteringskompetencer
4. Styrk koordinering og sammenhæng på tværs af lovgivning, forvaltningsområder og fagområder
5. Hvidbogens indhold og anbefalinger operationaliseres og monitoreres

Hvidbogens bud:

Formålet er, at brugernes viden og ressourcer inddrages i den skabende proces, når der for eksempel tænkes i nye løsninger og indsatser.

Der arbejdes ud fra brugernes perspektiv og med udgangspunkt i deres erfaringer, for på den måde at gøre dem til deltagere i processen.

Brugerinddragelse har generelt set **et etisk formål**, idet mennesker har ret til at have indflydelse, fordi det har stor betydning for deres helbred og livskvalitet.

(Uddrag fra Hvidbog)

Person-centret rehabilitering

”Brugerinddragelse skal være en mere forpligtende og integreret del af praksis og udvikling.

Både borgere og pårørende skal inddrages, og det skal ske på både organisatorisk og individuelt niveau”.

Danske Patienter (2020)

Hvorfor person-centrering?

- Rehabilitering skal kunne mere end behandle sygdom og forhindre mennesker i at dø.
- Rehabilitering er baseret på en interdisciplinær og helhedsorienteret tilgang (FN, WHO)
- Patientperspektivet forstået som et begreb der tillægger den enkelte borgers egne oplevelser, holdninger, værdier og mål central betydning.
- Stigende krav om at arbejde personcentreret på tværs af sektorer og velfærdsområder
- Nothing about us without us (den globale aktivitiske bevægelse)

PCR -Model

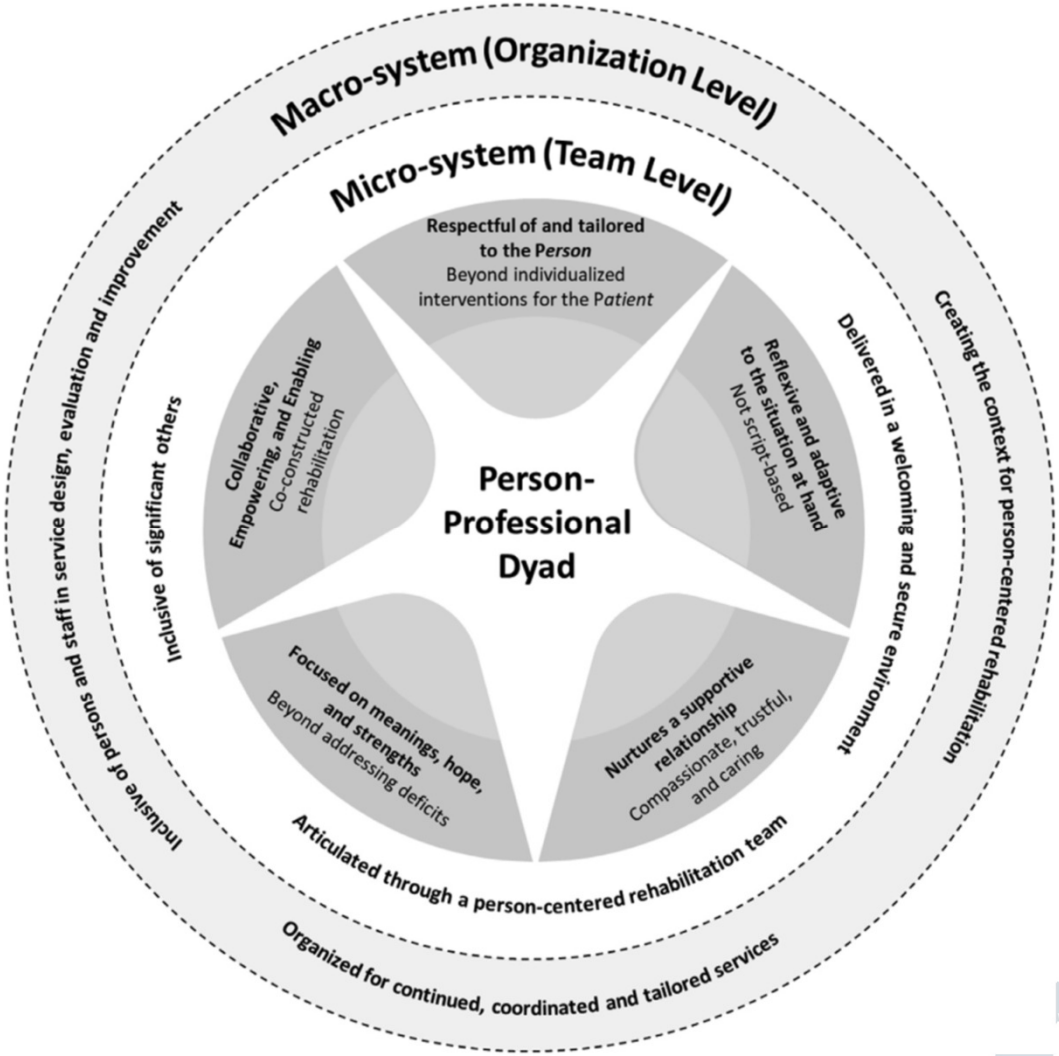

REVIEW ARTICLE (META-ANALYSIS)
Person-Centered Rehabilitation Model: Framing the Concept and Practice of Person-Centered Adult Physical Rehabilitation Based on a Scoping Review and Thematic Analysis of the Literature 2021
Tiago S. Jesus et al,

Hvordan skal vi forstå begrebet person-centrering?

- Ingen entydig definition
- Inspiration fra Dean mf. Interprofessional rehabilitation. A person-centre approach 2012

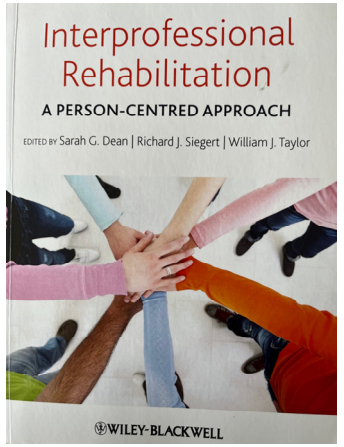

Personinvolvering

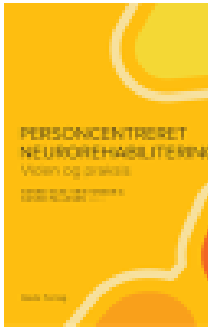

Uddrag fra Faktaboks 1.1.

Personinvolvering betyder, at personen aktivt involveres som et respekteret og autonomt individ, hvor der er fokus på personens værdier, præferencer og behov. I forholdet mellem personen og professionelle er der fokus på vigtigheden af at dele viden. Personen deler, som ekspert i eget liv, viden med den professionelle, mens den professionelle deler faglig viden med personen. Et væsentligt element i personcentrering er endvidere, at professionelle besidder eller udvikler de fornødne kompetencer til at kunne anvende tilgangen samt, at de har en fælles forståelse af, hvad begrebet betyder.

Pårørende

Min hustru er ked af det

Faktaboks 1.2. Anbefalinger til pårørendeinvolvering

- Et familiemedlems kronisk sygdom eller handicap har betydning for hele familien.
- Når en i familien bliver alvorligt syg eller skadet kan roller, grænser, dynamikker, relationer og kommunikationsmønstre blive forandret.
- At tale om, hvad der er sket med alle i familien, kan åbne døre for kommunikation.
- Forsøg at mødes med familien, lære dem at kende og involvere dem i rehabiliteringsforløbet.
- Familien spiller en central rolle i forhold til at støtte eller begrænse en borgeres rehabilitering.

Rehabilitering som en lærings- og mestringsproces

- Læring og dannelse opfattes som en central dimension i rehabilitering praksis, der samtidig er i tæt forbindelse med personens livsverden.
- De sundhedsprofesionelle har en vigtig opgave i at støtte den person, der er i rehabilitering, i en eksistentiel læreproces mod at blive sig selv på ny, ofte ud fra et andet udgangspunkt end før.
- Det er en del af dannelsesprocessen. Det er derfor afgørende at læreprocessen er transformativ:

At den medfører

ændring i personens forståelse af sig selv, så han ser sig selv og sine muligheder i et nyt lys.

Rehabilitering som en lærings- og mestringsproces

- ingen guidelines, der angiver præcis, hvordan man støtter
- inspiration i Illeris beskrivelser af transformativ læring og identit:

Personinvolvering

Forholdet mellem personen og den professionelle – partnerskab

Konteksten

- et skifte fra en forståelse af, at professionelle 'ved bedst', til, at det bedste resultat opnås ved et samarbejde med personen og dennes selvvalgte netværk

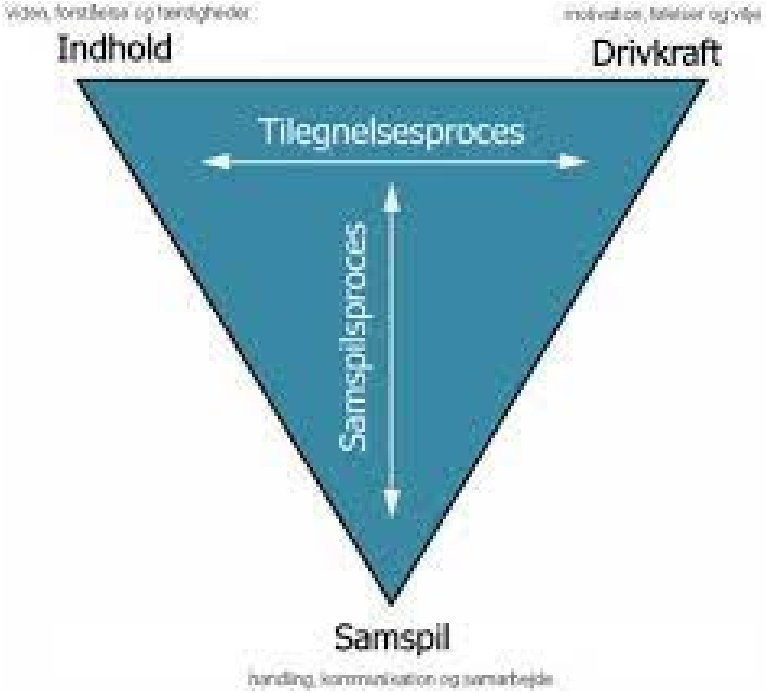

3 dimensioner
Indholdet
Drivkraften
Samspil

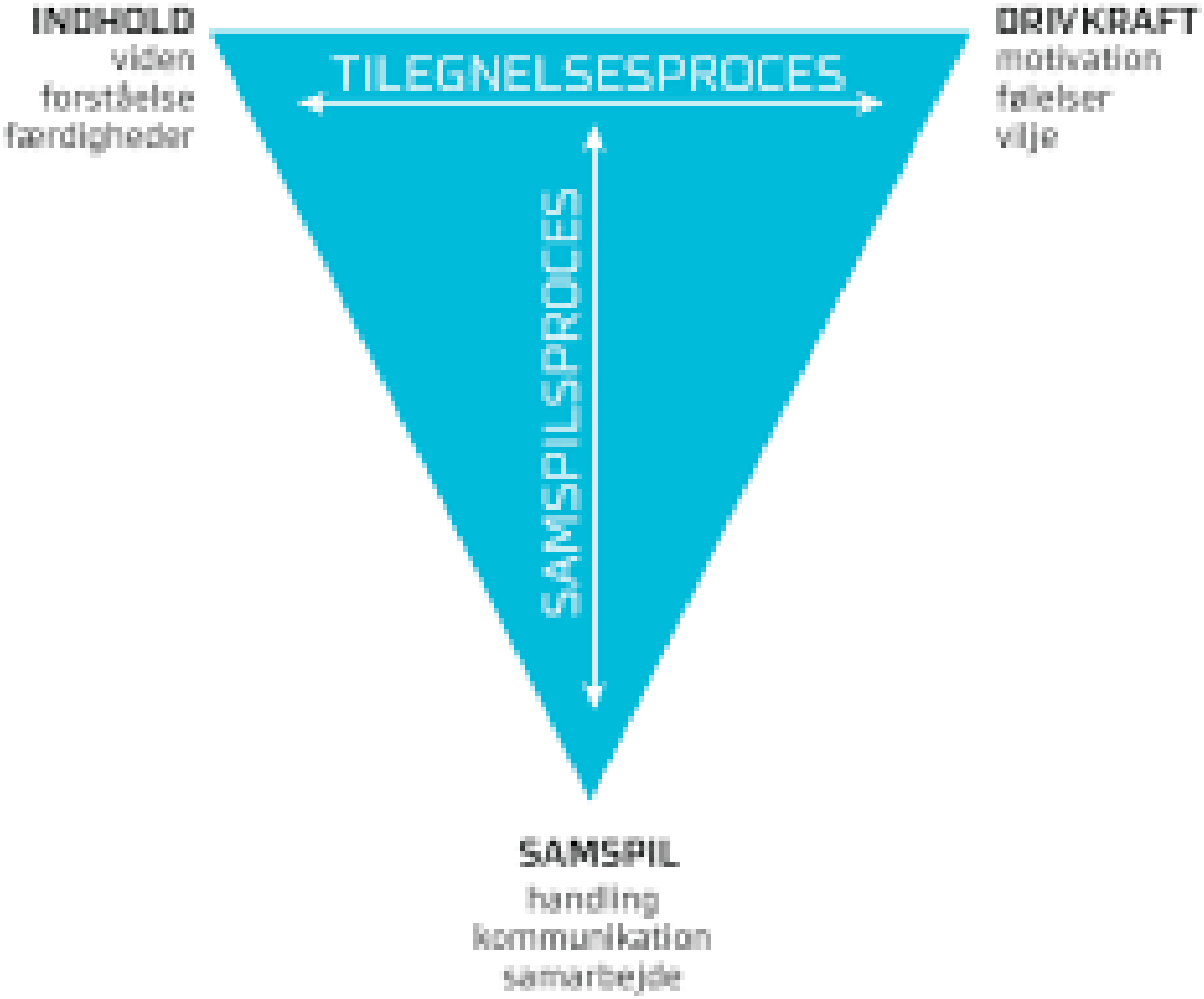

Case

- *Børge på 68 er netop indlagt på et rehabiliteringsafsnit. Han er bevidsthedssvækket, har en cuffet trakealtube og er kun lejlighedsvis klar i kontakten med pårørende og personale.*
- *Gennem et struktureret interview om hverdagslivet før stroken, har Børges naboer og søster oplyst, at han har opholdt sig meget alene i sin lejlighed, men er kommet ud for at lufte sin hund et par gange dagligt. Gåturene har ofte været til den lokale kiosk, hvor Børge har mødtes med andre fra boligområdet. Både naboer og søster mener, at disse ture har været betydningsfulde, sociale oplevelser for ham. Børge kan ikke selv redegøre for sine ønsker og mål. Den nedsatte vågenhed og kontakt ses som det primære indsatsfelt.*

Dialog med sidemand

- Er I enige i at *"Den nedsatte vågenhed og kontakt ses som det primære indsatsfelt." Hvorfor eller hvorfor ikke?*

- *Drøft hvordan I arbejder personcentret med en person, hvor kontakten er svag.*

HKK går videre med:

- udfordringer i personcentreret rehabilitering
- præsentere uddrag fra kapitlet om brugerinvolvering i forlængelse heraf
- afslutter med målsætning som eksempel
- lægger op til refleksion med et spørgsmål - og dernæst lidt dialog?

Referencer

Dean S, Siegert R, Taylor W. Interprofessional rehabilitation. A person-centred approach. Oxford: Wiley-Blackwell; 2012.

Illeris K. Transformativ læring & identitet.København: Samfundslitteratur; 2013.

Kristensen HK & Pallesen H. Personcentreret Neurorehabilitering. Viden og praksis. Gads forlag 2022

Maribo T, Ibsen C, Thuesen J, Nielsen CV, Johansen JS, Vind AB (red). Hvidbog om rehabilitering, 1. udgave. Århus: Rehabiliteringsforum Danmark; 2022.

Maribo T, Vintr Nielsen C, Stamo BM & Sørensen D. Rehabilitering – en grundbog. Gads forlag 3. udgave 2023

Oliver M. The Politics of disablement. London: MacMillan Education LTD; 1990.

Wade DT. What is rehabilitation? An empirical investigation leading to an evidence-based description. Clinical Rehabilitation. 2020, 34(5):571-583.

WHO. WHO Rehabilitation Competency Framework. Geneva: World Health Organization; 2020

Sundhedsstyrelsen. Anbefalinger for tværsektorielle forløb for voksne med erhvervet hjerneskade: apopleksi og transitorisk cerebral iskæmi (TCI), traume, infektion, tumor, subaraknoidalblødning og encefalopati. 1. udg. København: Sundhedsstyrelsen; 2020.
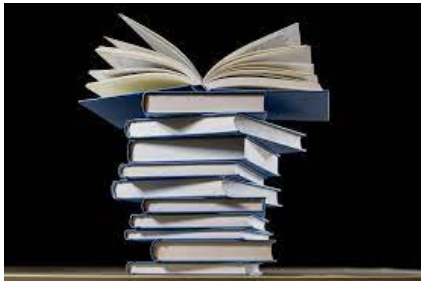
30 danske organisationer. Bedre vilkår for pårørende – 5 principper for sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmæssige initiativer. København: Danske Patienter; 2020.